

3. Якубова Т. А. Твори Юліуша Словацького у фондах відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL:<http://www.nbu.gov.ua/node/4890> (дата звернення 02.03.2024)
4. Там, де Іква сріблиця імлою...»Літературно-мистецький альманах. Тернопіль: Джура, 2007. С. 224-231.
5. Ю. Словацький. Срібний міф України. Поезії. Поєми. Драми. “До джерел”. Львів, Світ, 2005.

Соломія Федор,
студентка факультету філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ОБРАЗ УКРАЇНИ У ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО

Анотація

Юліуш Словацький – не просто польський поет, він – український поет польського походження. Його творчість – це міст між двома культурами, який з'єднує їх на глибинному духовному рівні.

Важливість теми образу України у творчості Словацького неможливо переоцінити. Ця тема збагатила як польську, так і українську культуру, надихнула багатьох митців й назавжди залишиться в історії.

Ключові слова: *Юліуш Словацький, Україна, польська література, українська література, образ України, степова Україна, козацька воля, історична пам'ять, міфологія, фольклор, месіанська ідея, вплив на українську культуру.*

Юліуш Словацький, видатний польський поет-романтик, народився на українській землі, у місті Кременець. Цей факт значно вплинув на його творчість, де тема України посідає особливе місце.

Образ України у творах Словацького багатогранний і динамічний. Він змальовує її як мальовничу й величну країну з багатою історією та самобутньою культурою. Водночас, поет не оминає й трагічних сторін української долі, змальовуючи її як землю, що постійно бореться за свою свободу [1, с.10].

Тема «Юліуш Словацький і Україна» розглядає різні аспекти, такі як біографія письменника, образ України в його творчості, рецепція українською аудиторією та порівняльний аналіз. Дослідженням цих тем присвячена велика наукова література, при цьому перші дві аспекти опрацьовані найбільш детально[5].

Одним із найвідоміших творів Словацького, де яскраво виражений образ України, є балада «Лілла Венеда». Цей твір, написаний у 1840 році, переносить нас у часи язичницької Польщі. Головна героїня, жриця Лілла Венеда, є донькою слов'янського князя та київської княжни. Її образ уособлює кращі риси українського народу: вірність своїй вірі, любов до рідної землі, готовність до самопожертви заради свободи [2, с.28].

Важливе місце в українській тематиці Словацького посідає й поема «Мазепа» (1840). Цей твір, заснований на історичних подіях, розповідає про життя та діяльність гетьмана Івана Мазепи. Поет зображує його як неоднозначну й суперечливу особистість, але водночас визнає його велич і трагізм [2, с.29].

Словацький не лише змальовує Україну як мальовничу країну та описує історичні події. Він глибоко співпереживає українському народу, його прагненню до волі та незалежності. У його творах звучить заклик до єднання слов'янських народів у боротьбі за спільне щастя [5].

Тексти Словацького використовують терміни «Русь» та «руський» для позначення українських національних реалій. Вони розглядають Україну як гетерогенну (русько-польську) етнічну спільноту, а не тільки автентично українську. У цих текстах поняття «Україна» та «український» символізують специфічний єдиний край, населення якого етнічно неоднорідне - руське і польське. Словацький сприймав Україну амбівалентно, розглядаючи її як рідну батьківщину та використовуючи емблематичний образ степів, які у його творах виконують роль символу смутку та туги. Українські степи стають місцем героїки, соціальної боротьби та історичних змагань, а також символізують місце поховання та спокою для давніх душ. Таким чином, Україна у творчості Словацького відображає як реальність історичних подій, так і міфічний простір національної ідентичності [3, с.118].

У творчості Словацького зустрічаємо багато символів, пов'язаних з українським колоритом, серед яких важливе місце займають українські квіти, зокрема подільські, які набувають символічного значення. Деякі з цих рослин, такі як будяк, бур'ян, калина, мальва, незабудка, шипшина, відображають типові українські мотиви і стають частинами українського колориту [5].

Одним із найвизначніших символів у творчості Словацького є шипшина, яка має особливе значення для українського образу. У вірші «Срібний сон Саломеї» вона стає символом України і своєрідним показником її долі. Відсутність шипшини уявляється як кінець України, оскільки ця рослина у поетичній уяві Словацького так міцно пов'язана з Україною. Шипшина стає символом національного пробудження та відродження, а відсутність її може означати кінець національного існування [5].

Значення кольорів також має важливе значення у творчості Словацького. Він сприймає Україну через синьо-жовті кольори, які стали символами української національної прапора. Ці кольори означають незалежність та національну гордість, що підкреслює ідею української самостійності та незалежності [5].

У творах Словацького також зустрічаємо різноманітні образи, які відображають його ставлення до українського народу. Він представляє українців як народ з власними національними інтересами та правами, але в той же час він також розглядає їх як частину більшої національної спільноти. Його взаємодія з українцями може розглядатися як спроба зблизити їх із поляками, щоб спільно боротися за єдину націю [3, с.119].

Таким чином, творчість Словацького відображає складні взаємовідносини між українським та польським народами, а також відображає символічне значення рослин та кольорів українського колориту.

Можна розглянути еволюцію образу Вернигори у творчості Словацького, зокрема у поемі «Беньовський» і драмі «Срібний сон Саломеї». Варто зазначити, що Словацький змінював своє ставлення до цього образу, представляючи Вернигору спочатку як пропольського, а потім як національного героя українського народу [2, с. 27].

У поемі «Беньовський» Словацький надавав мотив Вернигори пропольський характер, але виявивши увагу до українських фольклорних матеріалів про цю постать, він перетворив її на народного лірника-ворожбита, який став символом українсько-польського братання. У драмі «Срібний сон Саломеї» Вернигору представлено як національного ідеолога, що бореться за відродження гетьманської України. Ця зміна образу свідчить про еволюцію поглядів Словацького і його розуміння українсько-польських відносин та національної ідентичності [2, с. 28].

Крім того, у «Срібному сні Саломеї» Словацький зображував селянсько-гайдамацьке повстання як народно-визвольний рух, відображаючи боротьбу за національну незалежність. Це свідчить про те, що він усвідомлював прагнення українського народу до самостійності і відчував важливість національної ідентичності [2, с. 29].

Таким чином, творчість Словацького відображає складність українсько-польських відносин і розвиток національної свідомості українського народу, презентуючи різні аспекти цих взаємин у своїх творах.

Розглядається підхід Словацького до подання подій Коліївщини та його ставлення до українського народу. Словацький виявив більше співчуття до гайдамаків, що боролися проти утисків, ніж поетизації їхніх національно-визвольних прагнень. Він показав несправедливість і жорстокість обох сторін конфлікту, але водночас віддавав шану високим виявам духу гайдамаків у їхній боротьбі за права [1, с. 15].

Словацького усвідомлював гноблення та утиск українського простолюду і виступав проти цього, але й не ідеалізував шляхту, що пригнічувала селянський бунт. Це відобразалося у його творчості, де він зображував різні аспекти українського суспільства та конфлікти між ними.

Щодо українізації душі Словацького, варто зазначити, що його ставлення до українського народу було складним і відображало його власні релігійно-історіософські погляди. Він усвідомлював важливість історичних трагедій та підносив їх до метафізичного рівня, розглядаючи їх як частину загального процесу духовного очищення та перетворення. Таке розуміння допомагало йому пояснити трагічні події історії через призму своїх власних релігійних уявлень і поглядів на історію [1, с. 15].

Розкривається глибоке та виважене розглядання образу України в творчості Юліуша Словацького, зокрема у драмі «Срібний сон Саломеї». Зазначено, що Словацький використовував українське селянство як символ мучеництва та спасіння через муки, вписуючи їхню трагічну долю в Божий план історії. У той же час, відзначено його амбівалентне ставлення до подій, де українське селянство, з одного боку, виступає як засіб для очищення та відродження, а з іншого - як суб'єкт, що заслуговує на спасіння [2, с. 25].

Зазначено, що Словацький не усвідомлював повністю провіденційну роль українського селянства, вважаючи його сліпим інструментом Божої волі. При цьому досліджується його сподівання на майбутнє українсько-польське порозуміння та реабілітація української та польської шляхти у драмі. Таке тлумачення образу України у творчості Словацького сприймається як значуще для розуміння взаємин між народами та подальшого розвитку подій.

Розкривається еволюція уявлення про Україну в поезії Юліуша Словацького, яка відображається через різні етапи його творчості. Починаючи з етапу, де Україна представлена як екзотичний терен для поетичної декорації, вона поступово стає рідним краєм спогадів і мірою краси, а потім - уявою про органічний, міфічний образ, заснований на сутичках, кровопролитті та перетворенні.

Юліуш Словацький – це символ єднання двох культур – польської та української. У своїх творах він з'єднує два народи, дві історії, дві мови у темах про свободу, красу, любов, героїзм.

Образ України у творчості Словацького, як відзначається, проходить складну еволюцію від етапу експлуатаційного терену до органічного, символічного уявлення.

Поет ставить українські теми на перше місце, показуючи їхню глибину і значення. Порівнюючи його творчість з іншими польськими письменниками, зазначається звернення Словацького до української історії та культури з більшим захопленням і зацікавленістю, що свідчить про великий внутрішній зв'язок поета з цими темами.

Список використаної літератури

1. Гродецька В. На пошану Юліуша Словацького. Русалка Дністрова. 2008. Ч. 3. С. 10-15.
2. Вервес Г. Україна в творчості Юліуша Словацького. Юліуш Словацький і Україна. С.18-29.

3. Маковський С. Кременецькі джерела творчості Юліуша Словацького: збірник наукових праць. Тернопіль, 2006. С. 118–128.
4. Словацький Юліуш. Тернопільська обласна бібліотека для молоді.
[URL:https://tobm.org.ua/slovaczkyj-yuliush/](https://tobm.org.ua/slovaczkyj-yuliush/) (дата звернення 15.03.2024)
5. Євген Нахлік. Образ і проблема України у творчості Юліуша Словацького
[URL:http://mjsk.te.ua/uk/slovatskij-v-ukrayini/doslidzhennja-statti/98-obraz-i-problema-ukrayini-u-tvorchosti-juliusa-slovatskogo](http://mjsk.te.ua/uk/slovatskij-v-ukrayini/doslidzhennja-statti/98-obraz-i-problema-ukrayini-u-tvorchosti-juliusa-slovatskogo) (дата звернення 15.03.2024)

Євгеній Шинкаренко,

Криворізький державний педагогічний університет

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОСТАТІ ІВАНА МАЗЕПИ У ТВОРАХ Ю. СЛОВАЦЬКОГО, ДЖ. БАЙРОНА, В. СОСЮРИ

Анотація

У статті досліджено художню інтерпретацію постаті гетьмана Івана Мазепи у творах Дж. Байрона, Ю. Словацького, В. Сосюри. Вказано, що образ українського діяча у поемах, драмі змальований відповідно романтичної традиції. Акцентовано на історичній ролі гетьмана у відстоюванні суверенності України у поемі В. Сосюри

Ключові слова: *Іван Мазепа, образ, історія, романтичний герой, гетьман.*

У західноєвропейському та українському літературних дискурсах постать українського діяча Івана Мазепи привертала увагу багатьох дослідників. Гетьман, будучи непересічною особистістю в історії, поетично обдарованим, з європейською освітою, приваблював майстрів художнього слова своїм патріотизмом, національним колоритом, волелюбністю. До художньої інтерпретації образу Івана Мазепи зверталися Вольтер (історичний твір «Історія Карла XII», 1731), Дж. Байрон (поема «Мазепа», 1819), Б. Залеський